

CRIMINALITATEA ORGANIZATĂ: RĂSPUNDEREA PENALĂ PENTRU INFRAȚIUNEA DE ORGANIZARE A MIGRAȚIEI ILEGALE

Ion COJOCARI

Doctorand,

Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, Republica Moldova

e-mail: ioncojocarimihail@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-5107-614X>

Criminalitatea organizată este un fenomen complex. Elementele cheie de conținut a acestui fenomen sunt abordate diferit în doctrină și în actele normative a statelor membre a Organizației Națiunilor Unite. Lupta împotriva criminalității organizate constituie unul din cele mai importante subiecte la acest moment pentru întreaga comunitate mondială. Această preocupare își are originea pe fundalul răspândirii globale a acestui fenomen. Prezentul articol definește noțiunile de grup criminal organizat și organizație criminală. O atenție deosebită se acordă expresiei „asociație criminală”. În articol agravarea este legată de standardele internaționale privind lupta împotriva crimei organizate. Se efectuează o analiză juridico-penală comparativă a Standardelor Uniunii Europene în lupta împotriva crimei organizate. Potrivit Acordului de Asociere încheiat între Republica Moldova și Uniunea Europeană, țara noastră se obligă „să prevină și să combată toate formele de criminalitate organizată, traficul de ființe umane și corupția, precum și să își intensifice cooperarea în lupta împotriva terorismului”. Asigurarea protecției de un „grup criminal organizat” sau „organizație criminală” constituie o obligație pozitivă a statului, care trebuie să urmărească scopul legal prevăzut în Convenția Europeană pentru Drepturile Omului.

Cuvinte cheie: crimă organizată, grup infracțional organizat, organizație criminală, asociație criminală, migrație ilegală, siguranță publică, act transnațional.

ORGANIZED CRIME: CRIMINAL LIABILITY FOR THE CRIME OF ORGANIZING ILLEGAL MIGRATION

Organized crime is a complex phenomenon. The key elements of the content of this phenomenon are addressed differently in the doctrine and regulatory acts of the Member States of the United Nations. The fight against organized crime is one of the most important issues for the entire world community at the moment. This concern stems from the global spread of this phenomenon. This article defines the concepts of organized criminal group and criminal organization. Particular attention is paid to the term “criminal association”. In the article, the aggravation is related to the international standards on the fight against organized crime. A comparative legal-criminal analysis of the European Union Standards in the fight against organized crime is carried out. According to the Association Agreement concluded between the Republic of Moldova and the European Union, our country undertakes: “to prevent and combat all forms of organized crime, trafficking in human beings and corruption, as well as to intensify its cooperation in the fight against terrorism.” Ensuring the protection of an “organized criminal group” or “criminal organization” is a positive obligation of the state, which must pursue the legal purpose set out in the European Convention on Human Rights.

Keywords: organized crime, organized criminal group, criminal organization, criminal association, illegal migration, public safety, transnational act.

CRIME ORGANISÉ: RESPONSABILITÉ PÉNALE POUR LE CRIME D'ORGANISATION DE LA MIGRATION ILLÉGALE

Le crime organisé est un phénomène complexe. Les éléments clés du contenu de ce phénomène sont traités différemment dans la doctrine et dans les actes normatifs des États membres des Nations Unies. La lutte contre le crime organisé est l'un des sujets les plus importants en ce moment pour l'ensemble de la communauté mondiale. Cette préoccupation trouve son origine dans le contexte de la propagation mondiale de ce phénomène. Cet article définit les concepts de groupe criminel organisé et d'organisation criminelle. Une attention particulière est accordée à l'expression "association de malfaiteurs". Dans l'article, l'aggravation est liée aux normes internationales de lutte contre le crime organisé. Une analyse juridique et pénale comparée des normes de l'Union européenne dans la lutte contre le crime organisé est réalisée. Selon l'Accord d'association conclu entre la République de Moldova et l'Union Européenne, notre pays s'engage à: "prévenir et combattre toutes les formes de criminalité organisée, la traite des êtres humains et la corruption, ainsi qu'à intensifier sa coopération dans la lutte contre le terrorisme". Assurer la protection contre un "groupe criminel organisé" ou une "organisation criminelle" est une obligation positive de l'État, qui doit poursuivre l'objectif juridique énoncé dans la Convention Européenne des Droits de l'Homme.

Mots-clés: crime organisé, groupe criminel organisé, organisation criminelle, association criminelle, migration illégale, sécurité publique, acte transnational.

ОРГАНИЗОВАННАЯ ПРЕСТУПНОСТЬ: УГОЛОВНАЯ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ ЗА ОРГАНИЗАЦИЮ НЕЗАКОННОЙ МИГРАЦИИ

Организованная преступность представляет собой сложное явление. Ключевые элементы содержания этого явления по-разному отражены в доктринах и нормативных актах государств-членов ООН. На сегодняшний день борьба с организованной преступностью является одним из важнейших вопросов для всего мирового сообщества. Это беспокойство связано с глобальным распространением данного феномена. В статье определяются понятия организованной преступной группы и преступной организации. Особое внимание уделено термину «преступное сообщество». В статье указывается, что острота проблемы связана с международными стандартами по борьбе с организованной преступностью. Проведен сравнительный уголовно-правовой анализ стандартов Европейского Союза в этой сфере. В соответствии с Соглашением об ассоциации, заключенному между Республикой Молдова и Европейским союзом, наша страна обязуется «предотвращать и бороться со всеми формами организованной преступности, торговли людьми и коррупцией, а также активизировать свое сотрудничество в борьбе с терроризмом». Обеспечение защиты от «организованной преступной группы» или «преступной организации» является позитивным обязательством государства, которое должно преследовать правовую цель, изложенную в Европейской конвенции о правах человека.

Ключевые слова: организованная преступность, организованная преступная группа, преступная организация, преступное сообщество, незаконная миграция, общественная безопасность, транснациональное деяние.

Introducere

Infracțiunea de „organizarea migrației ilegale săvârșite de un grup organizat sau de organizație criminală” este prevăzută de dispoziția lit. „a” alin. 3 art. 362¹ a Codului penal al Republicii Moldova. Incluziunea acestei norme la alin. 3 relevă un factor important și anume că Republica Moldova are o pri-

oritate în lupta împotriva infracționalității organizate și o prioritate de a proteja valorile fundamentale a drepturilor migranților.

Criminalitatea organizată este un fenomen complex. Elementele cheie de conținut a acestui fenomen sunt abordate diferit în doctrină și în actele normative a statelor membre a Organizației Națiunilor

Unite (în continuare – ONU). Un rol primordial, pe care îl joacă statul în lupta cu crima organizată constă în obligația pozitivă de a conferi noțiune sintagmei de „grup criminal organizat” sau de „organizație criminală”.

După destrămarea Uniunii Sovietice, criminalitatea organizată nu a dispărut, ba chiar s-a intensificat și au fost create grupări criminale noi, ținându-se cont de tendințele de dezvoltare a țării. Astfel, doar în Republica Moldova puteau fi găsite cca 300 de grupări criminale organizate [1]. Iar, lupta împotriva criminalității organizate, constituie unul din cele mai importante subiecte la acest moment pentru întreaga comunitate mondială. Această preocupare își are originea pe fundalul răspândirii globale a acestui fenomen [2]. Astfel, statele comunității europene au primordial scopul de a controla efectiv frontierele regiunii ”Shengen”, altele sunt nevoite cu forțele proprii să-și asigure securitatea la frontierele de stat [3; 4].

Este necesar de remarcat că, crimele organizate s-au intensificat pe fundalul multor schimbări apărute la frontierele statelor [5, 6]. Totuși, politica soluționării conflictelor interstatale, este de o procedură de lungă durată, adeseori chiar și aplicarea practicii internaționale în alte cazuri analogice nu poate fi relevantă, deoarece unele state se bucură de o anumită protecție internațională [7, 8]. Astfel, în urma conflictelor apărute dintre state, organizațiile criminale se bucură de așa numitele „coridoare”, prin care pot să-și realizeze facilitat scopurile sale infracționale. Astfel, eliminarea granițelor, inclusiv și dezvoltarea tehnologiilor informaționale, au produs internaționalizarea crimei.

Potrivit lui Antonio Maria Costa: „Crima organizată s-a globalizat și a devenit una dintre principalele puteri economice și armate ale lumii” [9]. Fostul secretar general al ONU, Kofi Annan, menționează că: „globalizarea este o sursă de noi provocări pentru umanitate. Numai o organizare mondială este

capabilă să facă față provocărilor la nivel planetar. Când acționăm împreună, suntem mai puțin vulnerabili față de catastrofele ce ne lovesc pe fiecare dintre noi,, [10].

Așadar, concluziile raportului „Globalizarea criminalității cu referire la situația din regiunea Europeană” reprezintă un sumar care atrage atenția asupra rapidității dezvoltării criminalității organizate de organizațiile criminale specializate pe categoriile de infracțiuni a traficului de ființe umane [10]. În raport atenție și asupra procesului de dezvoltarea a criminalității organizate. Astfel, conform raportului, se atrage atenție asupra următoarei concluzii: „Pe plan mondial, există milioane de sclavi moderni al căror preț este negociat la valori reale, practica nefiind mult diferită de cea utilizată în urmă cu secole”, aprecia același Antonio Maria Costa [10].

Astfel, în articol, noi vom pute în discuție provocările cu care se confruntă fiecare stat în lupta cu infracțiunile organizate pe dimensiunea traficului de ființe umane și de migranți; vom pune în discuție subiectul abordat într-o manieră comparativă cu legislația altor state, raportându-l la standardele internaționale de protecție a drepturilor omului.

Rezultatele obținute și discuții

Noțiunea „grup criminal organizat” sau „organizație criminală” sunt definite potrivit prevederilor art. 46 și 47 a Codului penal al Republicii Moldova (în continuare - CP RM), fiindu-le atribuite următorul conținut: „Grupul criminal organizat este o reuniune stabilă de persoane care s-au organizat în prealabil pentru a comite una sau mai multe infracțiuni” [11]. Astfel, potrivit art.47 a CP RM, se impune următoarea noțiune: „se consideră organizație (asociație) criminală o reuniune de grupuri criminale organizate într-o comunitate stabilă, a cărei activitate se întemeiază pe diviziune, între membrii organizației și structurile ei, a funcțiilor de administrare, asigurare și executare a intențiilor cri-

minale ale organizației în scopul de a influența activitatea economică și de altă natură a persoanelor fizice și juridice sau de a o controla, în alte forme, în vederea obținerii de avantaje și realizării de interese economice, financiare sau politice” [11]. În urma analizei operate a terminologiei utilizate de legiuitor cu referire la componența nominalizată, se poate susține teza că, fapta prejudiciabilă de organizare migrației ilegale nu este destul de clară și precisă, deoarece necesită o anumită interpretare complinitoare. La baza acestei concluzii afirmăm că sintagma „organizație” se asimilează cu sintagma „asociație”.

Obligația pozitivă a statului cu privire la respectarea vieții private a migranților în sensul art.8 a Convenției Europene a Drepturilor Omului (în continuare-CEDO sau Convenție), constă în conferirea noțiunii de „grup criminal organizat” sau „organizație criminală”, prin prisma standardelor internaționale de protecție a drepturilor omului și a luptei împotriva crimei organizate. Convenția garantează interzicerea sclaviei și/sau respectarea dreptului la viață privată a migrantului. În acest context, respectarea standardelor internaționale de protecție a drepturilor omului sunt asigurate de convențiile internaționale care combat viciile fundamentale care nu pot fi tolerate de o societate democratică. Astfel, protecția drepturilor fundamentale a migranților este asigurată de Convenția ONU privind infracțiunile transnaționale organizate (Convenția ONU TOC) și Protocolul Adițional la Convenție privind interzicerea traficului de migranți (în continuare – Protocol SM la Convenția ONU TOC sau Protocol).

În jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (în continuare – CtEDO sau Curte) putem identifica un consens în lupta cu traficul de ființe umane. Astfel, în cauza *M și alții împotriva Bulgariei și Italiei*, Curtea a statuat: „Traficul de persoane, prin însăși natura sa și prin scopul acestuia de exploatare a altora, se bazează pe exercitarea atributelor confe-

rite de dreptul de proprietate. În acest sistem, ființele umane sunt tratate asemenea unor mărfuri care pot fi cumpărate, vândute și supuse muncii forțate, cel mai adesea fiind plătite cu sume de bani foarte mici sau nefiind plătite deloc, de obicei în industria sexului, dar și în alte domenii. Acesta implică supravegherea îndeaproape a activităților victimelor, a căror libertate de mișcare este adesea restricționată. Implică acte de violență împotriva victimelor și amenințări la adresa lor, acestea trăind și muncind în condiții precare. Traficul de persoane este descris în raportul explicativ, anexat la Convenția privind lupta împotriva traficului de ființe umane, drept o formă modernă a vechiului comerț cu sclavi la nivel mondial” [12; 13, p. 6].

În contextul principiului legalității, Curtea Europeană a Drepturilor Omului specifică că, protecția victimelor traficării fără îndoială ține de demnitatea umană. În justificarea acestei poziții, în cauza *Rantsev împotriva Ciprului și Federației Ruse* a specificat că, obligația pozitivă primordială a statului constă în crearea unui cadru penal efectiv pentru a preveni săvârșirea faptelor internaționale stabilite în scopul asigurării valorilor fundamentale garantate de convențiile regionale și universale [14]. În viziunea noastră, Curtea sugerează ca, statul trebuie să creeze așa norme, ca să acopere toate circumstanțele în care persoana poate fi pusă în condiții de servitute. Or, infracțiunea de „organizarea migrației ilegale”, este o faptă penală transnațională, iar specificul acesteia dese ori ține de activitatea „grupărilor criminale internaționale” sau „organizațiilor criminale”.

Autorul rus A. Adrianov, face deosebire dintre „comunitatea criminală” și „organizația criminală”. Potrivit opiniei acestuia, legislația penală rusă nu face distincție dintre acestea două sintagme. Totuși, admite că diferența există, făcând referire la distincția dintre „grupul criminal organizat” și „banda”. Astfel, aceste diferențieri țin de mai multe trăsături ca: „scopul și obiectul atentării; cum se formează și

care este structura organizației criminale; specificul funcționalității; mecanismul activității infracționale; măsuri de mușamalizare a urmelor infracționale” [15]. A. Adrianov ajunge la concluzia că funcțiile „asociației criminale” sunt importante și decisive la săvârșirea infracțiunii în următorul context: „asigurarea colaborării dintre grupuri, bande, organizații criminale; schimbul de informații dintre grupurile nominalizate; se ocupă cu concentrarea eforturilor comune în vederea centralizării utilizării sistemului de aplicare a legii” [15, p. 7].

Este de remarcat faptul că la art. 362¹ a Codului penal al Republicii Moldova nu este inclusă sintagma „asociația criminală”, ci „organizația criminală”. Astfel, legiuitorul dă de înțeles ca ambele noțiuni sunt sinonime. Specificul constă în faptul că în cadrul asociațiilor criminale activează reprezentanții grupurilor criminale organizate care se ocupă cu spălări de bani, asigură protecția întreprinderilor sau gestionează banii comuni a organizațiilor criminale, mai mult ca atât – aceste asociații au un grad de pericol sporit în ceea ce ține de principiile și spiritul deontologic al acestora (reguli) la îndeplinirea sarcinilor. Or, „asociația criminală” este constituită dintr-un grup coerent, format din reprezentanți ai organizațiilor criminale, pentru a coordona activitățile criminale organizate sau pentru a-și uni eforturile comune în aceleași scopuri. Astfel, „asociația criminală” poate fi constituită din o reuniune de organizații criminale sau de grupuri criminale organizate care funcționează după anumite reguli conspirative și infracționale.

Autorul A. Barbăneagră, specifică că: „grupul criminal organizat este constituit în baza statorniciei (timpului) membrilor. Adică acest termen în sine conține o reuniune stabilită de persoane care s-au organizat în prealabil pentru a comite una sau mai multe infracțiuni pe durata unui anumit timp” [16, pct.6]. Astfel autorul vrea să comunice, că nu fiecare participant la infracțiune este membru la faptele săvârșite de „organizația criminală” sau de „grupul

criminal organizat și invers”. În același context, autorul ne sugerează că, articolul 47 a CP RM, nu face deosebire dintre „organizație criminală” și „asociație criminală” [16, pct.6].

A. Mondrohonov consideră că în Codul penal rusesc sintagmele „asociație criminală” și „organizație criminală” sunt combinate în mod nerezonabil ca sinonime, deoarece „organizație” este un concept mai larg și mai complex decât „asociație”. Autorul consideră următoarele: „oportun să se utilizeze conceptul de „organizare criminală” ca singurul nume pentru o infracțiune sau să introducă în dreptul penal numele - organizarea unei formațiuni criminale, care, în opinia sa, reflectă mai exact esența crimă coorganizatoare” [17].

În acest sens, putem ajunge la concluzia că, legea penală nu este suficient de clară, deoarece asimilarea termenului „organizație” cu „asociație”, ar presupune mai mult asimilarea acestora sub aspect civil decât, sub forma structurală al acesteia. Este important de remarcat că, în cazul dacă persoana nu este membru a organizației criminale, însă ea în lumea „criminală” are o poziție de influență asupra organizațiilor criminale, atunci conținutul sintagmei „asociației criminale” se poate lărgi. Activitățile așa zișilor „hoți în lege” poate să nu cuprindă activitatea unei organizații criminale sau a unui grup criminal organizat. Însă, aceștia pot îndeplini anumite activități infracționale separate, deseori în calitatea de „organizator” sau „autor”, nefiind membru al organizației criminale. Totodată, au mai mare influență la realizarea infracțiunii, prin așa zisele „reuniuni ale organizațiilor criminale”. În acest context, dispoziția art.47 a Codului penal, trebuie să cuprindă și aceste aspecte infracționale, cu o ilustrare mai previzibilă a sintagmei „asociație criminală”.

D. Obadă și A. Cazacicov, în aceeași ordine de idei, atrag atenția asupra faptului că „grupul criminal organizat” este constituit având la bază două scopuri: cel primar – în comiterea infracțiunilor și secundar

– tragerea de foloase în urma săvârșirii acestora [18, p. 28]. La fel, autorii încearcă să se expune asupra previzibilității normei precum că, sintagmele de „grup criminal organizat” și „grup infracțional organizat” se suprapun și denotă o sferă mai restrânsă de aplicabilitate a ultimului concept invocând prevederile Curții Europene pentru Drepturile Omului [18, p. 28].

Drept concluzie la cele relatate, de D. Obadă și A. Cazaciov specifică că, afirmațiile internaționale au un sens mai larg și cuprind un concept mai universal. În viziunea noastră, sintagma de „criminalitate” vis-a-vis de „infracționalitate”. În viziunea noastră, ratificând convențiile internaționale, statele au găsit consens admisibil asupra aplicabilității sintagmei de „infracționalitate”, deoarece este recunoscut în legislația internă a multor state europene. Deci, în ciuda faptului că, sintagma este internațională, statul în acest caz are mai mare marjă de apreciere a legii naționale. Această concluzie este justificată prin esența și natura dreptului intern, care îi oferă satului dreptul de a urmări scopul prevăzut în CEDO utilizând sintagma „infracționalitate” sau „infracțiune”, în baza principiului legalității.

Concluzii

Așadar, din cele enunțate anterior, concluzionăm că în doctrină sunt ridicate multe întrebări cu privire la identitatea sintagmelor de „grup criminal organizat”, „organizație criminală” sau „asociație criminală”. Totodată, Convenția ONU TOC a identificat câteva noțiuni cu referire la organizațiile criminale. Astfel, s-a dat o definiție pentru următoarele expresii, și anume:

a) grup infracțional organizat înseamnă: „grupul structurat alcătuit din trei sau mai multe persoane, care există de o anumită perioadă și acționează în înțelegere, în scopul săvârșirii uneia ori mai multor infracțiunilor grave sau infracțiunii prevăzute de prezenta convenție, pentru a obține, direct

ori indirect, un avantaj financiar sau un alt avantaj material” [19];

b) iar infracțiunea gravă înseamnă: „actul care constituie o infracțiune pasibilă de o pedeapsă privată de libertate al cărei maxim nu trebuie să fie mai mic de 4 ani sau de o pedeapsă mai grea” [19];

c) grup structurat un grup care nu s-a constituit la întâmplare pentru a comite neapărat o infracțiune și care nu deține neapărat un anumit rol de continuitate sau de structură elaborată pentru membrii săi” [20].

Așadar, potrivit Acțiunii Comune (în continuare-AC a UE), statele membre a Uniunii Europene au ajuns la un consens privind asumarea angajamentelor de a prevedea în legea penală următoarele fapte:

a) „comportamentul oricărei persoane care, în mod intenționat și cunoscând fie scopul activității criminale generale a organizației, fie intenția organizației de a comite infracțiunile respective, participă activ la: activitățile criminale ale organizației menționate la articolul 1, chiar în cazul în care persoana respectivă nu participă la comiterea propriuzisă a infracțiunilor în cauză și, sub rezerva principiilor generale din dreptul penal al statului membru respectiv, chiar atunci când executarea infracțiunilor în cauză nu se realizează efectiv [21];

b) alte activități ale organizației, având, de asemenea, cunoștință de faptul că participarea sa va contribui la realizarea activităților criminale ale organizației, iar comportamentul oricărei persoane, constând în încheierea unui acord cu una sau mai multe persoane cu privire la exercitarea unei activități care, în cazul în care ar fi pusă în aplicare, ar echivala cu comiterea infracțiunilor prevăzute în decizie, chiar atunci când persoana respectivă nu participă la executarea propriuzisă a respectivei activități” [21].

În viziunea noastră, prevederile universale (Convenția ONU) și regionale (AC al UE), diferă prin scopul infracțional urmărit de făptuitor: în obținerea directă sau indirectă a unui beneficiu financiar sau de altă natură materială. Astfel, acest lucru se află

în detrimentul aplicabilității terminologice asupra normei de „organizarea migrației ilegale”, prevăzută de Codul penal al Republicii Moldova. Iar prevederile „Deciziei-Cadru” Convenția ONU clarifică și o definiție a „asociației structurate”: “asociație care nu este formată la întâmplare pentru comiterea imediată a unei infracțiuni și care nu prezintă în mod necesar roluri definite formal pentru membrii săi, continuitatea membrilor sau o structură dezvoltată” [22].

Potrivit Acordului de Asociere încheiat între Republica Moldova și Uniunea Europeană, Republica Moldova se obligă: „să prevină și să combată toate formele de criminalitate organizată, traficul de ființe umane și corupția, precum și să își intensifice cooperarea în lupta împotriva terorismului” [23]. Potrivit dispoziției art. 16 al aceluiași Acord: „Părțile cooperează în ceea ce privește prevenirea și combaterea tuturor formelor de activități infracționale și ilegale, organizate sau nu, inclusiv cele cu caracter transnațional, cum ar fi: ”traficul de migranți și traficul de persoane”” [23].

Curtea Constituțională al Republicii Moldova s-a expus cu referire la constituționalitatea normei de organizarea migrației ilegale în special în detrimentul „grupului criminal organizat” sau a „organizației criminale”. Aceasta a specificat: ” că prin Legea nr. 16-XV din 17 februarie 2005 Republica Moldova a ratificat Protocolul împotriva traficului ilegal de migranți pe cale terestră, aeriană și maritimă, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate” . Curtea a reținut următoarele: „organizarea migrației ilegale este o infracțiune transnațională, iar migrația presupune și trecerea teritoriilor altor state, decât doar a Republicii Moldova. Prin instituirea sintagmei „teritoriul statului” voința legiuitorului a fost de a circumscribe faptele de organizare a migrației ilegale nu doar la teritoriul Republicii Moldova, ci a preluat elementul transnațional datorită complexității fenomenului infracțional”. În același context Curtea a specificat

că: ”interpretarea dată de către jurisdicțiile naționale unei prevederi ce emană din dreptul internațional public, Curtea Europeană, în cauza Jorgic v. Germania, a reținut că norma penală națională trebuie interpretată și aplicată în lumina prevederilor din care își are originea” [24; 25].

În urma celor menționate *supra*, putem concludiona că pentru o previzibilitate mai clară a aplicabilității legii este necesar, de a introduce în Partea generală a CP RM sintagmei de „asociație infracțională”, care va cuprinde și activitățile infracționale ale persoanelor care nu cad în categoriile de participanți direct la infracțiune. Totodată, să fie utilizată sintagma „infracțiune” sau „infracțională” în scimbul sintagmelor „crimă” sau „criminală”.

Referințe bibliografice

1. GUMENCO, A., Catedra “Drept Public” al Academiei „ Ștefan cel Mare” a MAI. „Științe socioumane, ediția a XII-a, nr-2 ”.
2. MALAN, J., *et al.* The Impact of Schemes revealed by the Panama Papers on the Economy and Finances of a Sample of Member States/ Study for the Panama Committee/ European Parliament. Policy Department D for Budgetary Affairs Directorate General for Internal Policies of the Union PE 572.717 - April 2017.
3. GUILD, E., *et al.* Justice, Freedom and Security/ Internal border controls in the Schengen area: is Schengen crisis-proof?/ European Parliament, European Union, 2016. Disponibil (accesat la 06.02.2022):http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/571356/IPOL_STU%282016%29571356_EN.pdf
4. POLNER, M. Coordinated border management: from theory to practice/ World Customs Journal. Volume 5, Number 2.pag.49-64. Disponibil (accesat la 06.02.2022): http://www.wcoomd.org/en/topics/research/activities-and-programmes/~/_/media/799443EF399B48C0B18DA2285B034F36.ashx
5. United Nations, Office on Drugs and Crime. An Assessment of transnational organised crime in Central Asia. New York, 2007. Disponibil (accesat la 06.02.2022):

https://www.unodc.org/documents/organized-crime/Central_Asia_Crime_Assessment.pdf

6. The case of Ciad versus Libia, International Court of Justice. Disponibil (accesat la 06.02.2022): <https://www.icj-cij.org/en/case/83>

7. The case of Iran versus United States, friendly agreement form 1955, International Court Of Justice, 2016. Disponibil (accesat la 06.02.2022): <https://www.icj-cij.org/en/case/175>

8. The case of Ukraine versus Russia, European Court on Human Rights, inter-state case. Disponibil (accesat la 06.02.2022): <https://www.ejiltalk.org/ukraine-russia-and-crimea-in-the-european-court-of-human-rights/>

9. MARIA A. COSTA, director executiv al Biroului Națiunilor Unite de luptă împotriva drogurilor și a criminalității (UNODC).

10. DINICU A. la lansarea unui nou raport intitulat *Globalizarea criminalității: Evaluarea pericolului crimei organizate transnaționale* Kofi Annan. Disponibil (accesat la 06.02.2022): <http://www.armyacademy.ro/biblioteca/anuare/2004/a28.pdf>

11. Codul penal al Republicii Moldova. Publicat la 14.04.2009 în Monitorul Oficial Nr. 72 74 art. 195. Modificat prin LP116 din 09.07.20, MO193/27.07.20, art.372; în vigoare 27.07.20. Articolul 46. Disponibil (accesat la 06.02.2022): https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=122429&lang=ro#

12. Case of M. and others versus Italy and Bulgaria, (Application no. 40020/03), JUDGMENT, STRASBOURG , 31 July 2012, FINAL, 17/12/2012, pct. 281. Disponibil (accesat la 06.02.2022): <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-112576%22%5D%7D>

13. Ghid privind art. 4 din Convenția europeană a drepturilor omului/ Interzicerea sclaviei și a muncii forțate/ Actualizat la 31 august 2018. Disponibil (accesat la 06.02.2022): https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_4_ROM.pdf

14. Case of Rantsev versus Cyprus and Russia (Application no. 25965/04), Judgment, Strasbourg, 7 January 2010, FINAL, 10/05/2010, pct.282. Disponibil (accesat la 06.02.2022): <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-96549%22%5D%7D>

15. АНДРИАНОВ Б. А. *Преступная организация и преступное сообщество - самостоятельные уголовно-*

правовые категории/ Уголовное право. 2004 г., N 1, С. 7-8

16. Barbăneagră A. Comentariu Codul penal, art.47 pct. 6. Disponibil (accesat la 06.02.2022): <https://ru.scribd.com/doc/120706654/Comentariu-Cod-Penal-al-RM-Partea-Generala>

17. МОНДОХОНОВ, А.Н. *Ответственность за организацию преступного сообщества (преступной организации) или участие в нем (ней): научно-практический комментарий: научная специальность 12.00.08 «Уголовное право, криминология, уголовно-исполнительное право* / ЮНИТИ-ДАНА, Москва. 2011 г. Disponibil (accesat la 06.02.2022): <https://wiselawyer.ru/poleznoe/36708-prestupnaya-organizaciya-prestupnoe-soobshhestvo>

18. OBADĂ, D. și CAZACICOV, A., Grupul infracțional organizat în contextul criminalității transnaționale/ Revista Institutului Național al Justiției NR. 2 (45), 2018, pag.28. Disponibil(accesat la 06.02.2022): https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/24-31_2.pdf

19. Rezoluție adoptată de Adunarea Generală [fără referire la o comisie principală (A / 55/383)] 55/25. Convenția Națiunilor Unite împotriva transnaționalului Crima organizată. Dispoziție (accesat la 06.02.2022): https://www.unodc.org/pdf/crime/a_res_55/res5525e.pdf

20. General Assembly of United Nations. Resolution adopted by the General Assembly [without reference to a Main Committee (A/55/383)] 55/25. United Nations Convention against Transnational Organized Crime. 8 January 2001. Disponibil (accesat la 06.02.2022): https://www.unodc.org/pdf/crime/a_res_55/res5525e.pdf

21. ACȚIUNEA COMUNĂ din 21 decembrie 1998 adoptată de Consiliu în temeiul articolului K.3 din Tratatul privind Uniunea Europeană, privind incriminarea participării la o organizație criminală în statele membre ale Uniunii Europene” (98/733/JAI), JURNALUL OFICIAL AL UNIUNII EUROPENE, 19/Volumul 01, 31998F0733, L 351/1. Disponibil (accesat la 06.02.2022): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:31998F0733>

22. DECIZIA-CADRU 2008/841/JAI A CONSILIULUI, din 24 octombrie 2008, privind lupta împo-

triva crimei organizate, Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 11.11.2008, L300/42. Disponibil (accesat la 06.02.2022): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ro/TXT/?uri=CELEX%3A32008F0841>

23. Preambul *Acord de Asociere între Republica Moldova și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și Statele membre ale acestora*. Disponibil (accesat la 06.02.2022): <https://mfa.gov.md/img/docs/Acordul-de-Asociere-RM-UE.pdf>

24. Case of Jorgic versus Germany, (Application no. 74613/01), Judgment, Strasbourg, 12 July 2007, FINAL,

12/10/2007. Disponibil (accesat la 06.02.2022): <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22appno%22:%5B%2274613/01%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-81608%22%5D%7D>

25. NICOARĂ, V. SPÎNU, I. Sesizările depuse către Curtea Constituțională (Sesizarea Nr.149g și Sesizarea 145g/2016), în cadrul unor cauze aflate pe rolul Curții de Apel. Disponibil (accesat la 06.02.2022): <https://constcourt.md/libview.php?l=ro&idc=7&id=946&t=/Media/Noutati/Prevederile-privind-incriminarea-organizarii-migratiei-ilegale-constitutionale>

